

ביאורים

האמונה והביטחון הם שני יסודות בהשקפת היהדות, הקשורים ותלויים זה בזה. האמונה בה' בורא העולם, מביאה להכרה שה' משגיח ומנהל את עולמו בכל עת, והכל תלוי אך ורק ברצונו. בעקבות האמונה בא הביטחון בה', לפיו אין חשיבות רבה למעשי האדם, כי לבסוף הכל נקבע לפי החלטה אלוהית.

הבנה שטחית של שני המושגים הללו מביאה לביטול ערכו של האדם. אין שום משמעות ליוזמה והמאמץ האנושי לתקן את העולם ולשכלל אותו, כי הכל תלוי בהשגחת ה'. אין שום מוטיבציה לפתח את המחשבה האנושית ולהעמיק בה, כי האדם כולו הוא יצור חסר חשיבות בעולמו של האל האין-סופי. זו אחת הסיבות שהולידו את הכפירה. כפירה זו נבעה מחוסר הסכמה לצמצם ולגמד את חשיבות האדם ויכולותיו.

האופן שבו נוכל להתמודד עם הכפירה הוא על ידי לימוד מעמיק בנושאי האמונה. ישנה ספרות תורנית רחבה העוסקת בבירור המושגים הרוחניים של האמונה בה' וכל מה שמסתעף ממנה. הנוחה מתנשכת בלימוד התחום הזה גרמה להבנות מסולפות, ולתגובת נגד של הכפירה. קביעות מחודשת של לימוד מסודר ומעמיק, תזכר ותלטש את ההבנה של האדם המאמין. בנוסף, היא תעניק לו יכולת הסברה לאלו שאינם מאמינים, וכך הוא יוכל להסיר את המחיצות שחוסמות אותם ולקרבתם לעולם האמונה.

על ידי לימוד אמונה נבין שהאמונה בה' מעניקה משמעות אדירה לחיי האדם. כפרט, היכולת של האדם מוגבלת מאוד, ואין לו השפעה רבה על הקורה סביבו. האמונה בה' מחברת אותו אל המקור הכללי שמחיה את העולם. היא נותנת לו כלים, הם המצוות, שטמונה בהם אנרגיה עצומה שיכולה לחולל שינויי עומק בעולם ובאנושות. הביטחון בה' אינו מדכא את היוזמה והיצירתיות, ואינו מביא לבטלנות ועצלנות. להיפך, הביטחון במקור החיים האין-סופי שאין לו גבולות נותן לאדם תקווה ועידוד. בזכות הביטחון, התוצאה של הפעילות האנושית איננה תלויה רק בכוחות המצומצמים שלה. על האדם מוטלת חובת השתדלות ומאמץ כפי יכולתו, אולם ה' בעצמו משלים את היוזמה האנושית, ומביא אותה לעמדת השפעה במימדים רחבים הרבה יותר. הביטחון בה' נוסך באדם ביטחון עצמי, בכך שאין שום מחסום ומגבלה המונעים ממנו את המעוף והכח לנסות דברים חדשים. כל זאת מתוך הכרה והפנמה מנין נובעים כוחות אלו.

הרחבות

• בטחון והשתדלות

אומרים בני פריצי עמנו... האמונה והבטחון מחלישים בנו את תעופת השכל ואת האנרגיה המפעשית הכוללת. הרב קוק מתעמת פה עם הטענה שהביטחון בה' גורם לאדם להשתדל פחות: 'אם הקב"ה בסוף ידאג לי, למה אני צריך להתערב?' לדעת פריצי עמנו, אמונה זו גורמת לכך שאנשים מאמינים, פחות פועלים ויותר סבילים יותר ביחס למציאות.

בשמונה קבצים הרב קוק כותב שאכן, בתחילת דרכו הרוחנית של האדם, יראת השמים שלו מחלישה את כוחות גופו הגשמיים ואת כוח היצירה שלו. אולם בהמשך, החלשות זו מהווה מצע ובסיס לגבורה עליונה, רוחנית ושלמה יותר: "תכונתה של יראת שמים היא מחלשת את האדם בתחלת הופעתה, אבל חולשה זו היא בסיס ליסוד גבורה עליונה, הגבורה החמרנית מתחלשת, וגבורה אידיאלית נכנסת במקומה, והיא משיבה לאדם את כל נזקיו גם מצדו החמרי" [ג, נח].

תשובה זו מתאימה לדברי הרב אצלנו שבהסתכלות עמוקה יותר האמונה והביטחון אינם גורמים לצמצום כוחות החיים, אלא לגבורה ממקום עליון יותר.

שאלות לדיון

האם אתה מרגיש לפעמים שהאמונה מחלישה בך את היצירתיות ואת רצון העשייה? מדוע זה קורה?

כיום, האם נראה לך שציבור המאמינים נותר עדיין פחות יצירתית ביחס לשאר העולם? מה ניתן להסיק מזה על לימוד האמונה שלנו?

אומרים בני פריצי עמנו, אותם שיירדו עד הדיוטא^א התחתונה של מאסה^ה של תורה, הצוירים למשל: האמונה והבטחון^ו מחלישים בנו^ז את תעופת השכל ואת האנרגיה המפעשית הכוללת^ח. הנאצה הזאת^ט לבשתנו מוצאת לה מקום רק מפני שבמרבית המצירים^י את הצוירים ההם, הנם אצלם משבשים, קבועים בדמיונות רפויים, הכל כפי שעולה על הלב בתחלת הדעת^כ, ומשנה כפי שנוי הרעיונות המכרחים להיות נקבעים בלב כל אחד ואחד - מתוך העזיבה וחסרון העסק באלה הנשגבות - בדרך דמיון הרחוקים מדרך תורה - "על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב, והנה עלה כלו קמשנים"^ל (משלי כד, ל).

המושגים של דמיון, ודאי כל מה שיהיה הנושא בטירתו יותר נשגב ויותר כולל, יהיה בהיותו מעטף בדמיון קודר - יותר משגה^מ.

על כן מה נוכל לעשות, אם האמונה והבטחון שהם יסודות חיינו ואררימינו לעד ולעולמי עולמים, נתעלפו^נ מאפס מעשה ולמוד, בצעף של דמיונות וסברות ופסדות המכשילות את מצעדי בעליהם - "הני ברכי דשלהי מניהו"^ס (ברכות ו, א), ואי אפשר להחזירם לטהרתם כי אם על ידי קביעות מסכת^ע ולמוד כל חלקי המוסר וחובת הלכות שבתורה, עד שימלאו החללים הריקים שבחדרי לבנו ומוחנו - שהנטיית הטובות של אלה שני המאורות הגדולים האמונה והבטחון שרויים בהם - אורות^פ שכליות והרגשות נעלות, למען ימלאו הן עצמן זיו חיים וכל פועל חי ואדיר, שיחיו את לבנו בטל תחיתם, שמנהג זה יתן פרי, שימצאו בעלי כשרון רבים שיידעו להסביר לעצמם ולזולתם בעל פה ובכתב את עמקי התורה ושרשי האמונה וכל השקפות החיים השיכות להם, באופן שלא יוכל שום אדם שלא לחוש את האמת הגדולה הנצחית כי האמונה והבטחון הם נר לרגלנו ולראשנו.

(מאמרי הראיה א, בעקבתא דמשיחא)

פריצי עמנו - הכופרים בתורה ומצוות. **הדיוטא** - המדרגה. **מאסה** - זלזול ובוזין בתורה. **הבטחון** - בה'. **מחלישים בנו וכו'** - האמונה מגבילה את חופש המחשבה, והבטחון בה' גורם למיעוט עשייה והשתדלות לשכלול העולם. **הנאצה הזאת** - הטענה הרעה כנגד האמונה. **המצירים וכו'** - אצל רוב המאמינים ציורי (ההבנה והדמיון) האמונה והביטחון משובשים. **בתחלת הדעת** - אמונה בוסרית, שלא התפתחה בעזרת לימוד והתבוננות. **קמשנים** - קוצים. **יותר משגה** - הטעות בו יותר גדולה. **נתעלפו** - התנסו (בצער). **הני ברכי דשלהי מניהו** - הברכיים שלנו מתעייפות מחמת המזויקים (השדים, כשם מושאל למחשבות משובשות). **מסכת** - סדר לימוד מסודר. **אורות וכו'** - יתמלאו החללים אורות שכליים וכו'.